

לקט שאלות העוסקות בשורשים תניינים

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חצבי-ברק, אוגוסט 2019, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

15. א.

לפניך משפט.

מנהיג צריך לְתַפְקֵד במציאות סבוכה.

השורש של שם הפועל לְתַפְקֵד הוא תנייני. השלם את הטבלה שלפניך.

שורש ראשוני	שם העצם שממנו נגזר השורש התנייני	השורש התנייני

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ט, מס' 75281

פרק ג: מערכת הצורות

12. ה.

לפניך משפט ובו פועל מודגש.

אל תטילו עונשים; נסו לְתַמְרֹץ את התלמידים בדרכים אחרות.

(1) השורש של הפועל לְתַמְרֹץ הוא תנייני. מהו שם העצם שממנו נגזר השורש? _____

(2) מהו תפקידה של האות תי"ו בפועל לְתַמְרֹץ, ומהו תפקידה בשם העצם שכתבת? _____

— תפקיד התי"ו בפועל: _____

— תפקיד התי"ו בשם העצם שכתבת: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ט, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

14. א.

(4) לפניך חמש מילים: תַּחֲזִית, הַמְחָזָה, חֲזָאִי, חוֹזָה, מְתַחַזָּה

• הקף את המילה שהשורש שלה הוא תנייני.

• ענה על השאלות שלפניך בנוגע למילה שהקפת:

ציין את השורש התנייני של המילה. _____

ציין את שם העצם שממנו נגזר השורש התנייני. _____

ציין את השורש הראשוני של המילה. _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281

פרק ג: מערכת הצורות

13. א. לפניך חמישה צירופים ובהם שמות תואר מודגשים.

בית מְטָפַח

בדיקה מְמַחֶשֶׁת

מזון מְתַעֵש

מאמר מְתַרְגֵּם

כלי רכב מְמַנֵּע

העתק רק את שמות התואר ששורשיהם תניינים, וציין ליד כל שם תואר שהעתקת את השורש הראשוני שממנו נגזר השורש התנייני.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

13. ב. לפניך צירופים ומשפטים, ובהם שמות פועל מודגשים.

- לְדַמֵּן את "העצמי העתיד"
- לְתַרְגֵּם ספר
- לְתַעַד את תגובות המשתתפים בניסוי
- לְתַקֵּן את העבודה
- מה גרם לקריין לְהַשְׁתַּתֵּק באמצע המשפט?

העתק רק את שמות הפועל ששורשיהם תניינים, וציין ליד כל שם פועל שהעתקת את השורש הראשוני שממנו נגזר השורש התנייני של שם הפועל.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשע"ח, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

13. א.

לפניך שלושה משפטים, ובהם שלוש מילים מודגשות.

- רבים קיוו כי המכבייה תשמש מנוף להגדלת היישוב היהודי בארץ.
 - הקבוצה יכולה למנוף את הניצחון שלה כדי לעלות לליגת העל.
 - אני שמח ומתרגש להניף את דגל המדינה בטקס הפתיחה של המכבייה.
- כל אחת מן המילים המודגשות מייצגת שלב בתהליך של יצירת שורש תנייני.
כתוב את שלוש המילים לפי סדר התהליך.

ב.

לפניך משפט על פי טקסט 1 ובו שלוש מילים מודגשות.

המכבייה הראשונה תְּרַמָּה לְהַרְמָת המורל בקרב יושבי הארץ וְהַרְיָמָה את קרנה של התנועה הציונית בקרב יהדות התפוצות.

(1) מבין שלוש המילים המודגשות במשפט הקף את המילה שנוצרה משורש תנייני.

(2) כתוב מהו שם העצם שממנו נגזר השורש התנייני. _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חצב־ברק, אוגוסט 2017, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

13. ב.

לפניך משפט, ובו שלוש מילים מודגשות. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

הטלפון הסלולרי עוזר לבני דור ה־Y לְהַתְמַקֵּם במרחב באמצעות מְפּוּי ממוחשב, ומסייע להם לְתַקְּשֵׁר עם העולם.

(3) הסבר את דרך ההיווצרות של השורש בִּאֲחַת משתי המילים האחרות.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ז, מס' 75281

פרק ג: מערכת הצורות

16. א. התפילה היא תַּמְצִית עבודת ה'.

(2) משם העצם תַּמְצִית נגזר שורש תנייני. כתוב את השורש התנייני, והבא דוגמה לפועל שנגזר משורש זה.

ב. בספרייה לומדים לְאִתֵּר מידע ולְתַעַד אותו.

לפניך קביעה: שני הפעלים לְאִתֵּר ולְתַעַד הם גְּזוּרֵי שֵׁם, ורק אחד מהם הוא גם תַּנְיִינִי. נמק את שני חלקי הקביעה.

ג. לפניך שלושה זוגות של מילים. כל זוג נוצר משורש משותף בשני משקלים קרובים.

<u>הַפְעֵלָה</u>	<u>אַפְעֵלָה</u>
הַבְּחָנָה	אַבְּחָנָה
הַבְּטָחָה	אַבְּטָחָה
הַזְכָּרָה	אַזְכָּרָה

(1) מאיזה משקל (הַפְעֵלָה או אַפְעֵלָה) נוצרו שורשים תנייניים? _____

(2) בחר באחת מן המילים שנוצר מהן שורש תנייני, וכתוב מן השורש התנייני פועל סביל. _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשע"ז, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

15. א.

לפניך שני משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- שנחאי הִמְקָמַת בראש רשימת הערים המצליחות במבחנים הבין־לאומיים, מבין המדינות האסיאתיות, מְתַמְקֶדֶת כיום בקידום החשיבה היצירתית.
 - רְאִינָתִי אנשים רבים בשנים האחרונות.
- (1) ציין את הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

מִמְקָמַת _____ מְתַמְקֶדֶת _____
רְאִינָתִי _____

- (2) שלושת הפעלים המודגשים נגזרו משורשים תנייניים. השלם את הטבלה שלפניך.

השורש הראשוני	שם העצם	השורש התנייני
מִמְקָמַת		
מְתַמְקֶדֶת		
רְאִינָתִי		

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חצב־ברק, אוגוסט 2016, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

12. א.

לפניך צירופים או משפטים ובהם מילים מודגשות. ציין את השורש של כל אחת מן המילים המודגשות.

III. מְקוֹם מרוחק. _____ משרדנו מְמַקֵּם במרכז העיר. _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ו, מס' 75281

פרק ג: מערכת הצורות

11. לפניך משפטים ובהם מילים מודגשות. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.
- (1) עד סוף 2016 צפויים להגיע למדינות אירופה מיליוני פליטים. בעקבות תופעה זו עלולה להתרחש תפנית היסטורית אדירה.
- (2) מי שמתבונן במהגרים המגיעים לאדמת אירופה נוכח לדעת כי הם אינם נרתעים מן הקשיים הצפויים להם.
- (3) מדינות אירופה רוצות להשיג כוח עבודה זול, עם זה עליהן לנהוג בהבנה כלפי המהגרים שנמלטו מארצות מוצאם, ולתת להם תנאי מחיה נאותים.
- (4) היו שהעזו להתריע על זרם הפליטים הגובר לאירופה ודרשו לעצור אותו.
- (5) התכניות לקליטת המהגרים באירופה יטעו תקוות בלב המהגרים.
- שים לב: המשימות בסעיפי השאלה נוגעות למילים המודגשות בלבד.

ה. במשפט (4) כתובים הפעלים העזו, להתריע.

— ציין את השורש של כל אחד מן הפעלים.

העזו _____ להתריע _____

— קבע איזה משני השורשים הוא שורש תנייני.

פָּרַט את דרך ההיווצרות של הפועל משורש זה.

13. א. לפניך שני משפטים, ובהם מילים מודגשות.

— התקציב מיועד לבניית מרכזי קליטה למהגרים.

— יש תקצוב גם לתכנית לגירוש מהגרים.

לפניך חמישה היגדים. הקף את המספר של ההיגדים הנכונים.

(1) שני השמות — תקציב, תקצוב — הם משורש בעל ארבעה עיצורים.

(2) שני השמות — תקציב, תקצוב — הם שמות פעולה.

(3) אחד מן השמות — תקציב או תקצוב — הוא שם פעולה של בניין פיעל.

(4) שני השמות — תקציב, תקצוב — הם משורש תנייני.

(5) שני השמות — תקציב, תקצוב — נוצרו בדרך של שורש ומשקל.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ו, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

15. ב.

לפניך משפטים ובהם שלוש מילים מודגשות.

- הוועדה המייעצת דִּינְחָה על ממצאיה.
 - מזון מִתְעַשׂ גורם לבזבז משאבים.
 - עורך המחקר שְׁקָלֵל את התשובות שבשאלונים.
- ציין את השורש של כל אחת מן המילים, והסבר כיצד נוצר השורש.

דִּינְחָה

מִתְעַשׂ

שְׁקָלֵל

עברית: הבנה, הבעה ולשון, מרכיב 70%, חורף תשע"ו, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

14. לפניך משפט, ובו מודגשת מילה.

שכני הַתְּנִיעַ את מכוניתו.

א. ציין את השורש ואת הבניין של המילה המודגשת.

השורש _____ הבניין _____

ב. הסבר את התהליך שבו נוצר השורש של המילה המודגשת.

ג. מן השורש של הפועל הַתְּנִיעַ נגזר שם העצם מְתַנֵּעַ (סְטֵרִיזֵר).

מהי דרך התצורה של שם העצם מְתַנֵּעַ? פרט אותה.

דרך התצורה: _____

פירוט: _____

ד. לפניך שלושה משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

I. המכונית לא מְגַנָּה כפי שדרשה חברת הביטוח.

II. גן הילדים אינו מוֹגֵן.

III. אנו מְגַנְּים כל תופעה של אלימות.

(1) השורש של אחד מן הפעלים המודגשים דומה בדרך היווצרותו לשורש של

הפועל הַתְּנִיעַ. מהו פועל זה?
